

... määrisime kehad ja näod poriga...

HIND 5 SENTI

Õpilasteleht

NR. 12

22. JAANUAR

1936

SEIKLEMA

Ants Patašon

Võistlustöö

Õpetasime vennaga „Huckleberry Finni seikluste“ lugemise. Olime vaimustusest kuumad.

„Oi, kui ise ka saaks nii seigelda!“ ohkas vend. „Hakkame seiklema,“ otsustasin mina. Vend tegi suured silmad... Ja hakkas juba ukse poole hiilima.

„Oota, rumal, egas Finn nii ei läinud, midagi peab kaasa võtma.“

„Ma võtan haamri, naelu, sae ja voodilinu telgi tegemiseks, sa hiili kööki ja katsu söögikraami saada“, õpetasin venda.

Natukese aja pärast tagasi tulles oli vend kurb ja ütles:

„Võimatu, ema ei lahku köögist, ja et ma ärevuses kobades tassi katki tegin, ütles ta, et ma oma nägu enam köögis ei näitaks.“

Otsustasime hiilida vanaema poole, kes elas teises tänavas. Tänavat mööda minna ei olnud meie arust kellegi seiklus, sellepärast hiilisime läbi aedade. Õnneks oli vanaema köögiaken lahti ja köök tühi, laual aga auras kuum lambapraad. Ronisin aknale, võtsin prae otsapidi pihku ja hüppasin aknast välja.

Samal hetkel avanes uks ja lävele ilmus vanaema. Ei tea, kes meist rohkem ehmus, igatahes jäi vanaema seisma, suugi lahti. Meie panime aga üle-pääkaela joostes väravast välja, praad otsapidi käes. Väravast välja hüpatas tormasin selga kellelegi daamile ja lambapraad platsatas vastu ta siidmantlit. Daam kiljatas kriiskavalt. Meie aga otse lendasime mööda tänavat

järve poole, praad ikka sõjasaagina peos. Järvele jõudes põgenesime pilliroopadrikusse. „Küll peksab süda sees,“ sosistas vend. „Küll on ikka kole, et vanaema ära nägi, nüüd tuleb istung.“ Istung — see oli meie kodune karistus. Sest meil oli moodne isa ja täiesti kehalise karistuse vastane. Kui tegime koerust, siis kutsus ta meid enese juure, asetaski istuma ja hakkas selgitama meile, mispärast ja mis moodi meie tegu oli halb ja kuidas see oli viisakuse, korra või tervishoiu vastane. — Ja kui meil teinekord aega vähe, sõbrad ootavad või suured kavatsused käsil, siis oli see karistus ehk istung päris kole. Selle istungi pärast oli alati sõda isa ja vanaema vahel. Vanaema arvates pidi poisse kindlasti vitsaga kasvatama.

„Oota aga, küll näed, mis neist veel kasvavad,“ armastas ta ütelda isale. Vaene isa, nüüd selle õnnetu praega olime vanaemale annud trumbi isa vastu. Südames tõusis hirm, et viimati saamegi veel korralikud keretäied, kui isa veendub, et vanaemal on õigus.

Õhtu eel otsustasime põgeneda üle järve metsa, sääli ehitada telk, teha tuli maha ja hakata tõsiselt seiklema. Õhtupoole aga kavatsime veeta siinsamas roopadrikus. Ajaviiteks hakkasime ehitama lina-dest proovitelki. Püüdsime ka ühe kassi kinni, kes meie praadi tahtis varastada, sidusime tal jalad kinni ja kastsime karistuseks vette. Kuid just siis kuulsime hääli ja nägime tuttavate kooliplikadega täidetud paati, kës tüürisid meie telgi kohale roo ääre. Mis nüüd ette võtta?

Kui nad siin maanduvad ja suplema hakkavad, on kõik otsas.

„Hirmutame!“ panin ette. Olime parajasti alasti, ruttu määrisime kehad ja näod poriga, tegime hirmsat häält ja ragistasime padriku ääres. Kui veel vend märja, seotud kassi neile lootsikusse viskas, oli eesmärk käes: kiire põgenemine, kisa ja kilked. See aga, kellele märg kass sülle kukkus, karjus kui rattal. Naersime end hingetuks.

Äkki märkasime et päike hakkab alla vajuma, udu tõusis heinamaale ja hakkas jahe. Hakkasime asju pakkima. Kui see tehtud, viisime kõik roovahelise paadisilla küljes asuvasse lootsikusse. Ise hüppasime vette, et lootsiku posti läbi saagida ja nii lootsik vabastada. Finn laenas ju ka nii lootsikuid, arutasime ise. Toome ju lootsiku omanikule jälle tagasi, kui seiklemine möödas.

Parajasti, kui post läbi oli saetud, kuulsime samme paadisillal. Vaatame — Loll-Aadu läheneb. See

Püüdsime ka ühe kassi kinni...

Võistlustöö**Eaine Veog****Suuskadel kooft**

Libiseb kahvatu talvine kuu
ja varjutab pedajametsa.
Hämaras valguses uneleb puu
kõrval me teeraja kitsa.

Aeglaselt tumeneb libisev kuu,
koit mängleb ju pilviga idas.

Liugleb suusk — aovalgel virgumas puu,
veel vaikne — metskeeled kõik kidas.

Kumavas idas päev süütub ju tuld,
suusk libiseb ülesse, mäele.

Põhjamaa laas näeb veel päikesest und:
ei vastu saa looduse väele...

Virgumas aovalgel pedajapuu,
mis metsatee keerleval rajal.
Loodesse juba on nihkunud kuu,
suusk libiseb keppide najal.

Lõpp metsal, avardub teerada eel —
eks teda ju teisedki talla —
Pingutav tõuge — lõpp tuisanud teel,
ees kooliuks kutsuvalt valla.

oli loll, kuid kaunis tige vanem mees. Ruttu pugesime paadisilla alla. Kuid õnnetuseks olime just tema paadi valinud. Ta hüppas lootsikusse, silmitses läbisaetud posti, mis ujus veepinnal, ja meie riideid. Põrnitses neid tükk aega — kuid siis vist taipas, mis siin käsil on. Ümber vaadates nägi meid paadisilla all. Vanamees vandus hirmsasti, nimetas meid lootsikuvargaiks ja röövleiks. Lõpuks hüppas vette, et meid püüda. Jooksime elu ja surma pääle, sest kõneldi, et loll kord juba ühe poisikese poolsurnuks peksnud. Äkki lendas suur kivi mulle tagant vastu käsivart. Jalad läksid nõrgaks, kuid nüüd olime ka juba kaitsva roo varjus. Veel paar kivi sadas meile järele ja siis jäi kõik vait. Piilusime lootsiku poole, loll lükkas parajasti meie riided lootsiku pingi alla ja hakkas sõudma järvele. Kõik, mis meil oli, oli lootsikus, ihualasti olime niiskel udusel sooheinamaal. Hambad plagisesid hirmust ja külmast, käsi otse põles valust. „Mis me nüüd küll teeme!“ ohkasin mina. „Läheme koju,“ arvas vend. Kuid kuidas minna alasti läbi linna, tuli oodata pimedani.

Roo ääres olid mõned heinasaod, pugesime ühte neist, et mitte ära külmada. Vaat sulle seiklemine!

Vaikisime kurvalt tüki aega.

Äkki sosistas vend: „Isa!“ Tõsi, nüüd nägin ka mina: üsna meie lähedal seisis isa, kepp käes, ja uuris roogu. Veel enne, kui sain midagi

otsustada, hõikas vend kõvasti: „Isa!“ Isa lähenes meile kiiresti. Nähes meid heinahunnikus, värises ta hääl otse pahameelest. Pole ma iialgi näinud isa nii vihasena. „Nüüd, poisid, teeme enne istungit teil taguotsad tuliseks, siis panete ehk paremini tähele, mis teile õpetatakse“ ja tulivahasena tõmbas ta venna kättpidi heintest välja. Nähes aga venda alasti külmas udus, laskis ta ehmunult kepi langeda.

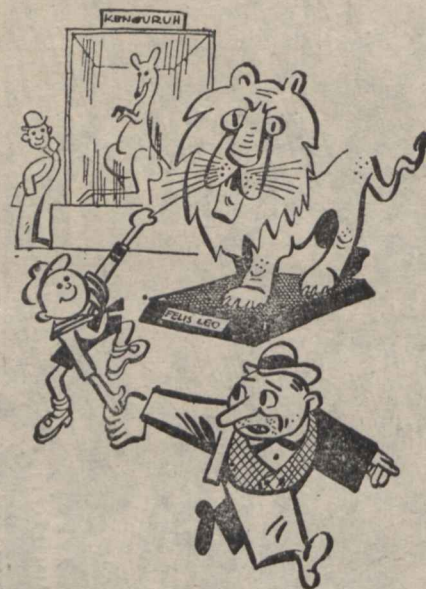
„Hulluks oled läinud või, kus su riided on?“ Kuna vend seletas, et Loll-Aadu on riided järvele viinud, käratas isa: „Mis te tegite lollile, loll ei tee põhjusega kellelegi halba?“ Vend kogeles siis, et saagisime lootsikuposti katki ja tahtsime ööseks üle järve sõita. Nägin isa võpatavat: „Esiteks käite lihavargil, siis pidin daami mantli välja maksma ja nüüd lõpuks veel lootsikuvargus...“ sõnas ta, laskudes saole päris murtuna istuma. „No, pojad, ütlege ometi, mis see tähendab, kuhu teid panna: hullumajja või vangimajja?“

Nähes isa viha muutuvat kurbusse, võtsin südame rindu ja kogelesin: „Isa, anna andeks, lugesime „Finni seiklusi“ ja tahtsime ise ka seigelda...“ Isa vaatles meid tüki aega tõsisena ja mulle näis, et ta nägu muutus hoopis röömsamaks, isegi naeratust uskusin nägevat ta suunurgas.

„Taevas olgu tänatud, poeg, et see on... on ainult seiklus, olgugi rumal seiklus ja mitte kaabaklus, nagu kartsin.“

Nähes lõdisevat venda, käratas ta: „No mis sa vahid säääl, poe heintesse!“ Laotas veel oma kuue meile pääle ja pöördus koju, et riideid tuua. Enne tähendas veel: „No küll on hullu-paar, jätaks õige teid paariks päevaks paljalt siia heinahunnikusse, oma tempude üle järele mõtlema.“

Vaene isa, tagasi tulles ootab

MUSEUMIS.

„Ole ettevaatlik, Juku, võib-olla pole ta küllalt hästi täis topitud.“

MIS ON SAAR? Õpetaja: „Ütle mulle, Eedi, mis on saar.“

Õpilane: Saar on niisugune koht, kuhu ainult paadiga juure pääseb.“

RÕÖMUTEGIJA. „Kuidas on, Juku, kas tegid nii, nagu õpetasin — tegid sa kellelegi röömu?“

„Jah, pastorihärra! Läksin tädi juure külla ja ta oli väga röömus, kui ma viimaks jälle koju läksin!“

teda veel üks ehmatus, kui näeb mu katkist kätt. Vend aga hullas juba röömsana mööda heinahunnikut ja kinnitas, et ta istungil, kus kindlasti see asi kord arutusele tuleb, viimse hingetõmbuseni meie seiklust kaitseb. Mis temal viga kaitsta! Minu käsi aga valutas pööraselt. Südames soovisin salaja, et ta ühegi korra oleks saanud isalt keppiga.

Ruttu pugesime silla alla...

Mul on kalender pääs!

Üks ilusaid esimesi päevi 1936. aastal — oli vist 3. jaanuar. Koh-tan tänaval üle paljude aastate endist koolisõpra Altmaa'd. Ene-sestki mõista, on jälleenagemise-rõõm suur. Vahetatud vastastiku-sed õnnesoovid ja päritud teinetei-se elu-olu üle, kaldub jutt vanadele koolipõlve „koomuskitele“.

„Tead sa, mis“, ütleb sõber järsku, „16. veebruaril on meie en-dise klassijuhataja 50. a. juubel. Hangime kuidagi endiste klassi-kaaslaste aadressid ja teeme „va-nale“ ühe üllatuse“.

„Ja, aga“, vaidlen ma, asja tai-pama hakates vastu, „ega kõik ikka tulla saa, kuna muist meist ju siir-dus maalegi“.

„Eks siis saaksid ju needki tulla, kui see ainult pühapäev juhtuks olema“, lausub sõber ja hakkab so-rima taskuis.

„Mis sa vaevad ennast ilmaaegu selle kalendri otsimisega“, lausun käekella vaadates, „16. veebruar on — oota, kohe! — pühapäev“.

Ent sõber naerab: „Ei, kallis veli, ära tee paha nalja! Kuupäevi ta võib sulle ju küll mõnikord näi-data, kuid nädalapäevi.“

„Siiski, kuule ainult!“ segasin vahele, kuna sõber arvas, et teda narrin. Ja siis seletasin temalegi selle „nõiaviguri“ ära. Siinkohal püüan seda ka kõigile noortele lu-gejatele selgitada.

Saladus peitub väikestes punkti-des, mis tehtud tuši või tindiga (see ei riku kella, sest seda on voi-malik maha pesta!) iga numbri juure. Nii „parandatud“ kella abil võime kiirelt ja täpselt ära määra-ta 1936. a. kõik nädalapäevad. Mee-les peame pidama:

1) Numbrilaua numbrid vasta-vad kuudele: jaanuar — 1, veebruar — 2 jne.

2) Nädal algab pühapäevaga: 1) pühapäev, 2) esmaspäev, 3) tei-sipäev, 4) kolmapäev, 5) neljapäev, 6) reede, 7) laupäev.

Kinokultuur Saharas

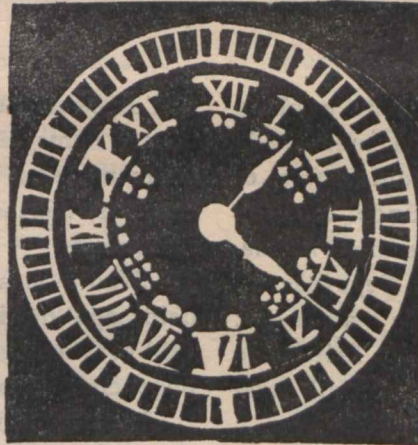
Huvirändaja, kes matkas Egip-tuse päälinnast suurte püramiidide juure, arvas lõppeks leidnud koha, mis pidi olema puutumata lääne moodsast kultuurist. Kui kõrve-poeg-araablane aitas tal tõusta kaa-meli selga, küsis talt inglase-kör-verändur hätahtlikult:

„Kuule, mees, mis on su kaameli nimi?“

„Greta Garbo,“ oli vastus.

Nüüd tähelepanu!

Milline nädalapäev on 18. det-tember?

Detsembrikuu numbri (XII) juures on 2 punkti. Nüüd arvu-tame:

18 (-kuupäev) + 2 (-kuupunk-tid) = 20 ;

$20:7$ (-näd. päev. arv) = 2 jääk

6. Kuues päev nädalas on aga reede. Seega 18. dets. käesoleval aastal on reede. Ülejääk, pääle arvu jagamist 7-ga, määrab kind-laks otsitava päeva.

Ja nüüd veel paar seletust:

1) kui liitmisel saadud arv ja-gub 7-ga täpselt (s. t. ilma jäägi-ta), on otsitav päev laupäev.

2) Saame liitmisel vähem kui 7, siis summa määrab päeva otsekohe. (Jagamine jääb ära)

Näit. 5. juuni?

5 (kuupäev) + 1 (kuupunktid) = 6 . Jälle reede.

3) Kui otsitava kuu juures puu-duvad punktid (märts ja novem-ber), tuleb asuda otsekohe jagami-sele. On aga kuupäev väiksem kui 7, siis jääb seegi ära.

Näit: 3. november?

Kuunumbri (XI) juures punkte ei ole. Liitmine jääb ära. Et arv on väiksem kui 7, siis määrab see päeva otsekohe: 3 — teisipäev.

Olgu vaid juhitud tähelepanu sellele, et antud täpikeste arv kel-lanumbrite juures on maksev ai-nult 1936. a. kuude kohta.

On's Teil nüüd kalender pääs?

Ervin Raidma.

Paavo Nurmi elulugu

T. Kaila järgi J. K.

Emalt on Paavo arvatavasti isa iseloomule lisaks saanud väledad jalad. Ta ema oli noorena tuntud välejalgse neiuna. Iseloomult on ta elav, aga oma otsuseis siiski kindel.

Peagu nelikümmend aastat tagasi elasid Nurmide teisel pool Aurajõe linna serval Ida Linjakadul Niemise madalas puumajas, mille taga lorkas sügiseti kuldkollane vilja-põld. Nurmide esimese lapse, tütre Siiri, surmast möödus kaks pik-ka aastat tulvil viletsusi ja hädasid. Siis 13. juunil 1897 sündis teise lapsena Paavo Johannes, meie hõimude tulevane suurim jooksuime. Peagi kolivad Paavo vanemad Kaunistulo eeslinna ja sääl vadib suurjooksja oma esimesi samme.

1903. aastal kolitakse praegusse asukohta. Nurmide peres valitseb karm usklik vaim. See avaldub pea-gi Paavoski: ta muutub üha vaiks-maks, poeb üksikusse nurka ja loeb sääl tundide viisi omaette. Üheksa-aastasena Paavo astub kooliteele, isa viib ta kohalikku rahvakooli. Sääl saab vaikne Paavo pisut erine-

SEE ON PAAVO

oma lihtsüdamliku naeratusega.

vat: teeb kaasa jooksumänge, võidu-jookse, üldiselt on ta aga kaaslaste jaoks suletud. Ja kui õhtul pimedas tramm piki puiesteed vurab linna poole, Paavo vaatab ringi: „Ega ole kedagi nägemas!“ Kaps, kaps! kaps! taovad kaks pisikest kontsa tänavakive: Paavo Nurmi jookseb võitu vana õlihaiguse linnatram-miga!

Ja nii möödub paar aastat rahu-likku elu: Paavo käib koolis, isal on tööd ja perel leiba. Siis aga tu-leb kurb sündmus. (Järgneb.)

„Teised on juba Tartus!“ pääseb lahti kuulud Rakveres rongil. Meeskond ei läbe ega taha jääda enam paigale. Käiakse kindral Tõnissoni juures, et see lubaks meid vabaks. Vastuseks on kindel ei. Rongiülema kpt. Lepp läheb uuesti, et laske meid minna. Tagajärjetult. Meeskond on ärevuses. Tegevusetult kinnipidamist tõlgitsetakse karistusena ja alandusena. Patareiülema Uku paneb ette rongiülema: heitku see magama ja määraku teda enda asetäitjaks; ta viib otsekohe rongi Tartu...

See nõu ka nagu ei sobi. Siis lähevad kindral Tõnissoni juure omakord Uku ja adjutant Jaakson, kes muuseas ka kinnitavad, et Rakveresse diviisistaabi kaitseks on saabumas uus soomusrong nr. 4 — mis endastmõistetavalt polnud tõsi. Kindral on sunnitud neile järele andma.

Meie rong sõitis otsekohe Tartu pääle.

JÕUDSIME TARTU.

Tartu oligi vahapääl vallutatud, oli linnavärvavil kibedaid lahinguid löödud ja siis olid soomusronglased koos kuperjanovlastega sisse tormanud.

Oli õhtupoolik, mil jõudsime Tartu. Peatusime jaamas. Koos Pääsukesega läheme linna — see oli minu esimene tutvus Tartuga.

Juba on rahvas toibunud punaste hirmust. Vastutulijad meid nähes seisatuvad: lugenud kätelt soomusronglaste linte, nad lehvitavad tervitades ülestõstetud käsi, eriti daamid. Kuid meie sammume edasi, täies lahingvarustuses. Rüütli tänavat mööda ajab vastu ratsanik, papaaha kuklas. Ta peatub meie kohal — on Pääsukesese tuttav ohvitser. Kõneleb väheke viimaseist sündmusist, ja siis ratsutab edasi. Meid jälgivad uudishimulikud, sõbralikud ja tänulikud silmad — sõjaliin on alles Tartu all, meiega koos käivad nüüd tartlaste rõõmu- ja tusa-sõnumid...

Tartul ei ole põhjust mäletada punase võimu päevi, kuna need on süngemaid linna ajaloos. Kirikuis praalised nende agitaatorid, tribunaalis tehti kodanike üle surmaotsuseid ja õhtuti Emajõe kaldal saadeti need täide. Surmamõistetud toodi jõukudena jõe ääre, kajasid paugud ja laibad lükati jääaukudesse. Eriti sünye ja jube on Krediidkassa ruumes areteeritute saatus, kelle seas oli koolipoisse, vaimulikke j. t. linna auväärseid kodanikke.

Ootamatult 13. jaanuari ööl kostab Tartu kahurite mürin. Arg ootuste värin läbib linnakodanikke, et ehk lähenevad omad. Kahurimüra lähenebki. Areteerituis ärkab elulootus. Kuid lõuna eel, kella ½11

ajal Krediidkassa areteeritud käsutatakse koridorisse ritta. Nime järele neid hüütakse järgimööda välja. Esimene jagu, kaheksateist meest piiskop Platoniga eesotsas, viiakse alla keldrisse, kus nad metsikult hukatakse.

„Nad tulevad...! Tulevad!“ kostab kustki hüüdeid, aga need pole mitte enam hüüded hirmu ees, vaid et Tähtvere väljadel läti punased kütid on löödud põgenema ja kannul tulevad omad...

Ja nad tulid. Küllalt kiiresti, kuid siiski paljude elu päästmiseks liialt hilja.

Minu ringkäik äsjavabastatud Tartus oli lühike. Rong iga silmapilk võis edasi sõita. Pöördusin tagasi komandosse.

Täissõidul jõudsime kolme soomusrongiga 16. jaanuari hommikul Nõo jaama. Selle ümbruses oli näha lahingu jälgi. Jaama ees roobastel lamas üks langenu — see ei võinud seega olla meie omadest. Ta lamas nagu hirmutuseks, keegi ei tunnud ta koristamise vastu huvi. Paljas pää, verine nina püsti, ise kangeks külmanud — õhtu söögirongilt suppi tooma minnes komistasid tingimata ta otsa. Komistasin ka mina, ehmudes ja võikust tundes hüpatas siis surnukehalt kõrvale.

Tallinna koolipõlve kaaslasist L. Kalmel, kes teenis 3-dal soomusrongil ja kelle ootamatult kohtan, jutustab oma äsjase sõjaseikluse. Olid käinud Nõo mõisat vallutamast, dessant oli rakettidega kahurile lubanud märku anda, kui tuletoetust vaja. Jõudes Nõo kiriku alla, läti punased kütid on vastas ja avavad ette tiheda tule. Rakettipüstol laskmisel aga ei lähe lahti. Siis saadetud teda, lühikest koolipoissi, rongile teatama, kus asuvad omad, kus vastane ja et kahurid murdku dessandile tee vabaks.

Üle lumise välja Nõo sihis sammudes — sõidab vastu ratsanik. Kes see võiks olla? Ratsanik haarab püssi, tema samuti, ja heidab kõhuli künka taha. Ratsanik tulistab, annab mitu pauku ja siis läheneb. Tema võtab ratsaniku kirbule¹⁾ ja ootab, et see tuleks vaid veel lähemale... Sääl ta näeb: ratsaniku käevarre ümber on soomusronglase lint... Varsti nad tunnevad üksteise — mõlemad on päälegi hääd sõbrad, ühed Tallinna koolipoisid!

Sama päeva hommikul tungime edasi. Punaste patarei avab aga äkki jaamale tule. Meie Uku jäetakse seda hävitama, teised rongid sõidavad edasi. Nõo kiriku torni seatakse vaatepunkt ja vene patarei otsimine algab.

1) Kirp — sihtmärk püssiraua otsas.

seada toimingu ning tundis eneses isearalst ärevust. Talle näisid arstide veidrad hüpped nii tõelised, nii et nad tema silmis ikka enam ja enam sarnanesid nende loomadega, kelle arstivad võimu nad esindasid, ning tule kumas tantsisid varjud telgi seinetel, nagu nemadki oleksid elavad. Ta ei mõistnud seda uut tundmust: kuidagi näis sääl Kiopoga tegemist olevat; peaaegu tundus, nagu Kiopose suruks enese vastu tema külge. Ning hunt, kes Kiopos oli, tähtis nähtavasti seda hunti, mis Tolmuses Tähes uinus, üles kihutada. See sundis teda ka enese keha tantsijate huigas liigutama, et ühes Kiopoga pakkuda haigele hundi arstimit. Tantsijate liigutused kasvasid metsikuses, ja trummide pöörin valjus. Kogud tirtlesid tule ümber, nagu oleksid nad isendid kaotanud oma arstimisse, ning elaksid ainult veel tantsus. Ning sääl polnud ainult Kokopotamix, Kattova-iski, Apotumenee ja Ohisik-sim; mitte ainult grisi-karu, piiber, pühvel ja kõue-lind. Ei, sääl olid valia lastud kõik kauged lääne piirita vaikuses ja üksinduses elavad vaimud ja metsikud loomad ning linnud. Telk oli korraga saanud nagu preeriaks. Tolmune Täht pühvite nahkade taga ei osanud seda imet enesele seletada. Ta teadis ainult, et preeria metsik tants tõmbles tema jalgades, ning temas kisendasid preeria häälid.

Ta ei võinud ennast enam kauem tagasi hoida. Kiiraga keset telki. Siis tõukas ta tagasiliikuvad päi ja põlevi silmi, kurgust huntide jahikisa.

Prof. E. N. Setälä
(1864–1935). Soome
suurim keeleteadlane ja
sugukeelte uurija.

Prof. Julius Mark (1890).
Eesti kaugemate sugu-
keelte (uurali keeletea-
duse) prof. Tartu ülik.

keeltest (soome, häme, karjala jne.). Muidugi olid olemas murdelised erinevused teistest läänemere-soome edelapoolsesse murrakurühma kuuluvaist keelist. Arvatavasti on vahekord olnud umbes sama, mis praegu põhja- ja lõuna-eesti murde vahel. Eesti keele vanima kaju kohta on ainult oletusi olemas, mitte midagi päris kindlat.

Samuti on vähe andmeid eesti keele laadi kohta Kristuse sündimise ajast kuni XII sajandini, sest puuduvad igasugused kirjalikud ülestähendused. Siiski on tõenäolik, et sel ajal toimus heliliste umbhäälikute muutumine täishäälikuiks silbi lõpul [vanasti: *kansi*, siis: *kaasi* (praegu: *kaas*); vanasti *kolmans*, siis *kolmaas* (praegu *kolmas* jne.), *h* kadumine järgsilpides: [terveh — terve, rindahan > rindaan (praeg.: *rinda*)], pika täishääliku lühenemine *h* ees (*meehed* > *mehed*), ning kõrvuti sattunud täishäälikute sarnanemine [*kangõa* > *kangõõ* (praeg.: *kange*)].

siks. Tema oli oma arstimis saanud kõuelinnul, Ohisiksime võis kiidelda sellega, et ta vahest oli väga otstitud.

Esialgu komisesid trummid tasa ja pehmelt, aga vähehaaval muutusid nad ikka valjemaks ja valjemaks. Siis algas Kattova-iski tantsu, ning ainas oma mängu-riistal järele piibrit, nagu see oma sabaga vette lööb. Siis järgnes Kokopotamix. Tema tantsis nagu tagumistel jalgedel sammuv grisi-karu. Apotumenee roomas langetatud pääga üle telgi pöranda ning puuris oma sarved maasse, nagu pühvid, kuna Ohisiksime suust vett õhku puristas, et nii kujutada kõuevähma. Oma võistlajate toiminguid tähelpanemata jätkas Suur Üksildane ühtesoodu oma trummi pöristamist.

Telk värises trummide müra. Kisa tegi Igavese Haudaja üsna huiluks ning ajas talle valu pähe. Ta kriiskas ja märates, kuna keegi sellele vähemarki tähelepanu ei pöörnud. Lõpuks toppis ta oma kõrval kinni ning röökis meeleheitlikult.

Ikka metsikumaks ja metsikumaks muutusid arstide liigutused. Kokopotamixi kõndimine muutus tantsuks. Tema sõrmed haarasid õhku, just kui grisi-karu teritaks oma hambaid puu küljes. Kattova-iski tagus oma tamburini, nagu oleks sada piibrisaba selile peksnud. Apotumenee mõirgamine võis augsavõistelda ükskõik millise pühvliga, ja Ohisiksime silmas oma äikesevihma kaugale üle Igavese Haudaja aseme.

Tolmune Täht jälgis oma peidukohast põnevalt

Eesti keele sõnavara eelajaloolisel ajal koosnes peamiselt oma sõnadest, mille algupära võime jälgida soome-volga, soome-permi, soome-ugri ja paiguti koguni uurali ühisajani. Säärased sõnad on: *jõgi, kala, säinas, kuusk, püü, peni, puna, nool, tuli, pett* (petipiim), *koda, küla, külv, naeris, voodi, uks, tanu, pärg, sõudma, siduma, vask, sool, isa, ema, nadu, müüma, üks, kaks, kolm, neli, viis, kuus, suvi, vaim, ilm, hiis* jt.

Neile lisanduvad vanemad, n. n. *aaria laenud*, mis võeti indo-euroopa keeltest soome-ugri (umb. III aastatuhandel e. Kr.), soome-permi (u. II aastatuhandel e. Kr.) ja soome-volga (u. I aastatuhandel e. Kr.) ajal. Suurim hulk neist laenudest langeb soome-ugri aega. Säärased on: *orb, õng, ora, iva, põrsas, sada, ais, udar, vasar* j. t. Kuid on veel laensõnu, mis arvatavasti kuuluvad veel vanemasse aega. Peetakse võimalikuks, et need on võetud indo-euroopa algkeelest. Nende hulka kuuluvad: *ostma, kōu, koll, üheksa* (= *ühendeksan* = arv, millele vaja lisada üks, et saada kümme. Kreeka keeles *deka*, ladina k. *decem*).

Hilisemast ajast on olemas balti, germaani ja slaavi laenud.

Balti laenud on pärit Soome-Volga ja algsuome ajajärgust, s. o. viimasest aastatuhandest e. Kr. ja 500 a. p. Kr. Balti algkeelest (millest hiljem kujunesid läti ja leedu k.) on: *oinas, villad, vagu, seeme, sein, sild, kirves, ratas, kübar, laev, puri, ahingas, mõrsja, nõbu talgud, tuhat, taevas*, j. t.

Germaani laenud on pärit algsuome ajast (I–VI saj. p. Kr.), ja neist mainime: *laut, lammas, kana, juust, põld, kook, nuga, rõuk, ader, sõel, leib, rukis, kaer, agan, raud, muld, tina, nael, nõel, rõngas, mõök, kuningas, vald, laen, varas, aer, sadul, käil, hame* ja

Viimne, kes trummil pöristama hakkas, oli Ohivihvist, ja sellepärast kandis ta pääs kaht pühvli- Apotemenee tui kolmandana. Tema arstim oli oma jõu grisli-karut.

Temale järgnes Kokopotamix. Tema oli saanud tova-iski. Tema arstim põlvenes piibrist. suust ja haaras trummi. Kõige esimesena algas Kat-valmistada kui võimalik. Üks teise järele võttis piibu käitumisest solvatuna oma arstimeid ka ni valjusti meelest lõpmata tähtis oli, otsustasid nad säärasest neid üldse olemas. Kuna igapäev nendest samuti enda kordas oma laulu, teistele selga pöördes, otsegu poleks otsimise toimingut, tõstis ta jälle trummi kõrgele ning Kui Suur Üksildane oli lõpetanud oma haiguse kokku.

rohkem pahanadama, siis võtab ta oma jõu ka rohkem kergendatuna. Peaks aga Suur Üksildane selle üle Igavene Hauduja tundis ennast teiste tuleku läbi oli valmis teisi alahindavalt kohutama.

Päälgei uskus ta kindlasti oma jõu üleolekusse, ning liiga teadlik, et mitte lasta määrgata oma pahameelt. võistlejate sisseseadmine, kuid ta oli oma väärlikusest ebaharilikku juhtunud. Teda pahanadas küll oma Üksildane jätkas oma toimingut, nagu poleks midagi tule ümber ja pistisid oma arstipiibud tulle. Suur Sõnalausumata kükitasid nad neljakesi poolringis suruda, nii palju kui võimalik.

trummi. Tolmune Täht katsus enese veel väiksemaks

veel palju teisi. Slaavi laenudest mainime: *pajatama, saabas, raamat, rist, sahk* ja hulk usulisi ning mütooloogilisi mõisteid.

Pisut selgema kujutluse eesti keelest saame XII—XV sajandini, sest sellest ajast on säilinud mõningaid kirjalikke ülestähendusi, üksikute sõnade, kohanimede ja lausekatkete näol. Sel ajal kadusid täishäälikud sõnade lõpul (*valda > vald, vedelä > vedel*). Selle protsessi tagajärjel võis sattuda sõna lõppu *j (nalja > nalj)*. mis muutus *i'ks (nali)*. *nd* muutus *nn'iks (tundõn > tunnõn > praeg.: tunnen)*. *mb* — *mm'iks (lambas > lammas)*. Sõna lõpult kadus *n (seemen > seeme; õnneton > õnneto > praeg.: õnnetu)*. Teised, mõistmiseks suuremaid eelteadmisi nõudvad muudatused keeles jätame siin mainimata.

Ka sellest ajast on rida laene, päämiselt alamsaksa keelest, nagu: *saks, munk, piiskopp, viiruk, pipar* ja veel muinas-skandinaavia keelest: *säng, särk*. Lätlasilt on laenatud: *pastel, linad, kiin, palakas, venelasilt: Iodi, kõrts* jne. Sel ajal süvenesid ka murdelised erinevused, mis on tingitud liiklemiskitsendusest. (Ilma mõisniku loata ei tohtinud talumees oma valla (mõisa) piiridest lahkuda. Sellep. kõneleb nüüd iga vald ja kihelkond oma murret.)

XVI sajandil algab juba eesti kirjakeele aremine, mida saame juba üksikasjades jälgida. Selle juure tuleme aga hiljem, ja seekord jälgime edasi eesti elavat rahvakeelt ka murdenäidete kaudu.

Elav rahvakeel jaguneb kaheks suureks murdegrupiks, n. n. Põhja- ja Lõuna-Eesti murdeiks. Nende piires omakorda on palju erinevusi, päämiselt üksikute kihelkondade ulatuses.

Teatavat pilti Eesti murdeist katsume anda siin lühikeste tekstidena.

omas. Ta teadis ainult, et teda suurepärase ja imelik Tolmune Täht ise ei aimanudki, et ta „arstimit“ ootusi — anda käsk Tolmune Täht teigist välja saata, seda tundis, ei sõandand ta rahuldada oma kaaslaste suurema arstimis ees, kui on tema oma. Ja kuna ta et seda võimu omada. Ta tundis, et siin seisab ta Kuigi suur arst, oli ta palju pühvlinahku ohverdand, pide meditsiin; kuušemetsade ja koobaste arstim. museks. Selles poisis oli arstim — üksindaste step-päälõunale ebaselgesti oli tunnud, sai nüüd veendu-huvtav oli ta nõiale oma hundimeeletuses. Mida ta Täht oli tema meelest midagi hoopis erinevat. Eriti vaatas päält vaid rahutuse ning kahitusega. Tolmune oleks viivitamatata pojalt turjast kinni võtnud, kuid see Kui Suur Üksildane oleks käskinnud, siis Nikana hunti.

olemasolu unustand ning tunnud eneses ainult veel Meeletu Kuu meeletus, nagu oleks ta oma indaanelase-remini, ulgudes ja hüpates, nagu oleks tal veres kogu ma ning ulguma. Ta jooksis ikka kiritemini ning kikas Tolmune Täht kätel ja jalgedel ümber tule jooks-Enemini, kui keegi ennast liigutada jõudis, hak-ning kisendas hirmust.

must näha ei võinud, uskus, et hunt on tulnud telki, Igavene Hauduja aga, kes oma asemelt viimast sünd-Üksildane, imestusest tardunud, lakkas pöristamast. kui nad praegu olid. Järsku vaikis tants. Isegi Suur nud — arstid ei oleks võinud olla rohkem ehmunud, Kui kõnelind ise oleks äkki nende keskele lasku-

majas erialuseil töötavad veel Eesti Bibliograafia Asutis, Eesti Rahvaluule Arhiiv ja Eesti Kultuuriline Arhiiv.

EESTI KEEL.

Eesti keel kuulub uurali keelkonna läänemeresoome keelte rühma. Vanemal ajal nimetasid eestlased oma keelt *m a a k e e l e k s*. „Eesti“ sõna on hili-sema päritoluga. Tacituse teoses „De Germania“ (Germania üle) esineb sõna „Aesti(i)“, samuti mõnedel varase keskaja autoreil samas kujus või väheste muudatustega, kuid pole korda läinud tõestada, et sellega praegusi eestlasi tähendati.

KEELTE LEVIK EESTIS.

Eesti keelt kõneleb praegu 87,7% kogu Vabariigi rahvast. Teistest keeltest kõneldakse Ruhnus, Vormsis, Osmussaares ja Pakri- ning Naissaare- ja Noarootsi ning Risti kihelkondade rannikuil rootsi keelt (umb. 7800 inim.). Narva-Jõesuust ida pool mõnes külas ingeri murrakuid (1500 inim.). Narva jõe ja Peipsi kallastel ning Petserimaal kõneldakse enamikus *v e n e* keelt (91.000 inim.). Läti keel esineb mõnes läti asunduses Setumaa lõunaosas (4000 inim.) ja osalt Valgas. Eesti linnades ja alevites elab *s a k s l a s i* (18.000 inim.) ja *j u u t e* (4500 inim.). Maal on rändrahvana tuntud *m u s t l a s e d* (600 in.). Teistes riikides, päämiselt Venemaal, P.-A. Ühendriikides ja Lätis, kõnelevad eesti keelt umbes 200.000 inimest.

EESTI KEELE ARENG.

Umbes Kristuse sündimise paiku ei olnud eesti keel erineva ilmega teistest läänemeresoome hõimu-

Valve Saretok'i uudisjutt.

Esimese kooliõe, kes tuleb järgmisena kooliuksest, ta saadab koju, elagu see või maailma lõpus.

See kooliõe on Hilja Org, Kiki paralleelklassist. Kiki tunneb teda võrdlemisi vähe, ent see ei tee midagi.

„Ma saadan su koju,“ ütleb Kiki rõõmsasti hämmastunud Hiljale, „ilm on nii tore, tahaksin lonkida. Kus sa elad?“

Hilja elab meeldivalt kaugel, kuigi just mitte maailma lõpus. Ta on väga tänulik, et ei pruugi täna üksi minna seda pikka igavat teed.

Tüdrukud võtavad käealt ja raamatupampu vibutades marsivad lõbusas keskustelus piki kargele värskusele lõhnavaid tänavaid.

„Ah, ammugi tahtsin küsida — meenub Kikile korraga, „teie klassis on ju üks uus tüdruk.“

„Sa mõtled Anna-Liisa Laanet?“

„Jah, seda. On ta kena?“

Hilja viivitab vastusega.

„Kuule, ma ei tea,“ ütleb ta viimaks. „Ma ei või aga just ütelda, et ta mulle hullupööra meeldiks.

simest lund on sadanud, esimest pimestavat, udusulist lund, mis joovastab meeli nagu esimene kevadpäev.

Kiki kuidagi ei malda minna koolist otse koju. Ta seisab kooliväraval, õndsalt sööb puhast värsket lumepalli kui õuna ja ootab.

Edasisõitnud soomusrongid leiavad eest aga kolm vene soomusrongi. Kord soomusrong nr. 1 tõmbub mäe kingu eest ägeda tule alt tagasi varju — ja siis täissõidul ajab venelastele pääle, lastes puruks nende esimese soomusrongi kahuriplatvormi enne, kui see tuld jõudis meie oma pihta avada.

Kuuldes ees ägedat lahingumüra, kihutas meie rong sinna. Vene rongid aga juba põgenesid. Meie rongid ajavad täissõidul järele. Ees venelased ei lase vastu enam paukugi. Ka tagaajajad haugahtavad vaid ajuti. On tunne, nagu pageks ees surmavalt haavatud kiskja ja et varsti on ta tagaajajatel käes.

Kiiresti mäest alla kihutades meie esimese soomusrongi ees lendab õhku Voiku sild. Õnn, et jõutakse enne seda veel rongid pidurdada. Vene rongid olid seega päästetud.

Siin tulid üle meie poole kaks endist vene ohvitseri, kes jutustasid, et raudtee on mineeritud, kust meie rongid üle sõitnud. Mindi nende juttu kontrollima. See osutus tõeks. Õnneks roobaste alla asetatud miinid polnud aga lõhkenud.

Silla parandamine võetakse kohe käsile. Dessandid aga liiguvad edasi. Vapramäe kohale jõudes vastas on hiinlastest ja venelastest koosnev väeosa. Nende vastupanu jõud aga nõrkeb, nad põgenevad. Saagiks

Mu meelest ta on koledasti päälütükkiv. Igaühega on tal tegemist ja kõigilt tahab ta maha kirjutada ja õpetajatele ta ei meeldi ka.“

„Miks?“ küsib Kiki üllatusega, sest Anna-Liisa on talle kõrvalt vaadates jätnud väga kena mulje. Tema silmad tunduvad nii sõbralikena, ka on ta välimus äärmiselt korralik, eriti käed valged ja ravitud, mida klassis kahjuks palju ei näe.

„Oh, ta on loll lihtsalt. Väiksemaidki asju ta kunagi ei tea. Võib arvata, miks ta endisest koolist ära pidi tulema. Alati istub kinni. Õpetajate toas on ka juba korra ära käinud, kuna ta tunni ajal alati lobiseb.“

„Mõttele, kui imelik,“ vangutab Kiki pead. „Ja päältnäha on ta nii korralik ja kena.“

„Oh, ta on niisuke sala,“ seletab Hilja.

Rohkem nad sedapuhku Anna-Liisast ei kõnele. Esiteks ei huvitagi too tüdruk Kikit nii hirmsasti, teiseks neil tekib väike lahing paari vastutuleva tuttava koolipoisiga, kes oskavad esimest lund kasutada.

Naerdes jätkatakse matka ja Kiki meelest viimaks on Hilja kodu olnud liigagi lähedal. Hilja saadab nüüd omakorda teda, kuni nad viimaks kella vaadates leiavad, et nad lõunalt on viibinud kaugelt üle tunni. Kiki kahmab raamatupambu kindlamini kaenlasse ja annab jalgadele valu. (Järg lk. 8.)

langeb kuulipilduja ning — hiinlasi!

Hilja õhtul, täies vaikus, kostab tume, maad väristav prahvatus — mõistame: ka Elva sild ees lasti õhku... (Järgneb.)

**Ilmus
trükist:**

**Eesti
skaudi käsiraamat**

II muudetud ja täiendatud trükk. Koostanud skm. H. Michelson. Hind 50 s.

Saadaval raamatukauplustes

Pealaos: Tartu, „Postimehe“ rmtkpl.

Maire sünnipäev on õige lähedal. Maire on käesoleval poolaastal Kiki lähedaim sõbranna, nad alati liiguvad koos kui paaris hobused, nende vahel pole ühtki saladust, ega jää jagamata ükski võileib või šokolaadikild. Ja sama Maire sünnipäev on lõbusamaid kooliaasta sündmusi. Tema kodu on kaunis ja ruumikas ja tal on lahke, alati naeratav ema, kes kunagi ei keela midagi, — ei käratsemist ega jooksmist toast tuppa, ja andestab mängutuhinas sohvalegi astumise.

Maire on armastatud kooliõdede seas, mitte vaid nende lõbusate sünnipäevade pärast ei otsi igaüks tema sõprust. Nii ei ole just väga väike see jõuk, millise Maire tunneb ennast kohustatud olevat kutsuma oma sünnipäevale, sest teadagi on enne toda tähtsat sündmust igaüks kahekordselt sõbralik ja vastutulelik temale.

Umbes nädal enne sünnipäeva Maire küsib Kikilt: „Mis sa arvad, kas ma ei peaks kutsuma ka tolle uue tüdruku paralleelklassist, Anna-Liisa Laane? Mulle ta väga meeldib. Ükspäev ma lendasin tänaval pikali, ta upitas mu jalule ja korjas mu kraami ilusti kokku ja siis läksime koos koju. Ta tundus väga arukas ja kena vaikne tüdruk olevat. Ja mõtle, tal on kolmsada raamatut! Ta ütles, et ta kunagi ei ole soovinud muud jõuluks ja sünnipäevaks kui raamatuid ja et ta ka oma taskurahast säästab raamatute hankimiseks. Meil oli nii huvitav, sa tead, kuidas ma armastan uusi raamatuid — ja ta kutsus mind oma poole ja lubas mulle laenata kõike, mis ma veel pole lugenud. Ja ta ütles, et talle meie koolis väga meeldib, ainult ei ole ta veel leidnud sõpru, kuna ta ei julge kellelegi läheneda, sest kõigil on juba olemas lähedased sõbrad ja ta ei taha kedagi häirida. Kas sa ei arva, Kiki, et ma peaksin kutsuma teda? Minu sünnipäeval ta kindlasti tutvuks paremini tüdruku-tega.“

„Jaa, tema küll, aga kas ka tüdrukud tahavad lähemalt tutvuda temaga?“ vastab Kiki. Ta tunneb pisut armukadedust, kuna armastatud Maire, tema lähedaim, tunneb sellist huvi ühele võõrale tüdrukule, kellest Kiki päalegi on kuulnud, et ta polegi ei tea mis.

Ja ta seletab vastuseks Maire üllatunud järelepärimisele kõik Anna-Liisast, mis ta kuulis Hilja Orult. Ta ei ütle aga, et just Hilja kõneles nii Anna-Liisast, ta ütleb: paralleelklassis räägitakse.

Maire lööb kaht kätt kokku, et

Tinaga jootmine

Oleme näinud mõnigi kord, et koduses majapidamises on mõni riist rikkes ja korrast ära: läinud lahti priimuse jalg, tekkinud plekist pangele või peekrile põhja auk või midagi sarnast. Teame, kui halb on tarvitada seesugust riista. Võib-olla pole käepärast meistermeest, kes kohe hädas aitaks. Pereained katsuvad küll parandada viga igasuguste hädaabinõudega; kas seavad priimusele pukid alla, seavad jala kuidagi külge, torkavad pange tekkinud auku tikukese või kaltsukese, kuid see kõik ei aita kuigi palju ja päalegi on nii parandatud riist väga inetu. Kas ei oleks armas, kui meie, poisid, suudaksime siin aidata? Ega see olegi nii võimatu, ka läheb meil endil tarvis seda oskust, kui tahame tulevikus valmistada midagi kas „Õpilaslhest“, või mujalt saadud näpunäidete järgi, ja kus tegemist metallide ühendamise ja jootmise teel.

Mis peab olema igal tinaga jootjal:

1. JOOTMISKOLB (vaata joonis).

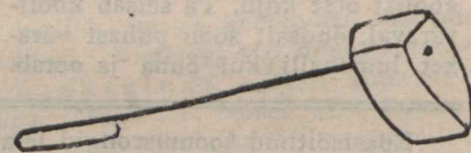
Jootmiskolb valmistatakse punasest vasest, sellepärast et see hoiab kauem soojust. Kolvi suurus oleneb joodetava asja paksusest, kuid kodus tarvitatava kolvi vaskosa mõõdud võiksid olla: paksus mõlemas sihis umbes 2 sm ja pikkus 5 sm ümber. Kolbi ei ole raske ka enesest valmistada; tuleb taguda punasest vasest vastav kuju ja viimistella viili abil. Punast vaske võib taguda külmalt. Kui ta osad on muutunud tagumisest liiga tihedaks ja on karta, et metall muutub hapraks, siis tuleb ta kuumutada punaseks, jahutada vees ja taguda uuesti, korrares kirjeldatud, kuni olete saavutanud tar-

viliku kuju. Kolvi käepide tehakse raudtraadist ja kinnitatakse vaskosa külge kas neetmise või lihtsalt traadiga ümberpainutamise teel.

2. JOOTMISTINA. Kui ei ole saada jootmistina, siis ostke inglise- ja seatina. Seatina uuem nimetus on plii. Et saada jootmistina, võtke kaks osa plii ja üks osa inglistina, sulatage mõlemad ja segage ära. Murdke pikk papitükk rennikujuliseks ja valage saadud sula segu papist renni, nii et tina ei jookseks otsest välja. Kui tina hangunud, saate tinakangikese, mida jootmisel hõlpus tarvitada.

3. JOOTMISVEDELIK. Tsingi ja ületsingitatud raua jootmisel tarvitatakse jootmisvedelikuna soolhapet. See on küll odav vedelik, kuid ei taheta müüa ilma vastava loata, kuna ta on mürgine. Vase, raua, tinnutatud pleki jne. jootmisel tuleb tarvitada teissugust jootmisvedelikku. Seda vedelikku valmistatakse sel teel, et lahtisse seatinast või klaasist kausikesse valatakse soolhapet ja lõigatakse soolhappesse tsinkplekist tükikesi. Vedelik hakkab kohe keema, tekitades hingeamatvat auru, sellepärast on soovitatav teha seda vabas õhus. Kui tsingitükid enam ei aja vedelikku keema, siis on see valmis tarvitamiseks. Peab tähendama, et soolhapet kangelgi kui ka tsingiga lahjendatult võib hoida kas tinast või klaasist nõus, kuid mitte kunagi raudplekist toosis, kuna raud roostetab soolhappe mõjul väga kiiresti.

4. SALMIAAK (tükkis). Salmiaaki tarvitatakse kolvi otsa puhastamiseks, kuid võib saada läbi ka ilma. Järgmine kord jootmise töövõtetest.

Jootmiskolb.

välimus nii petlik võib olla ja Kiki vangutab elutargalt pääd:

„Ja-jaa, ta on niisuke sala.“

Paar päeva hiljem Maire ema ütleb tütrele:

„Kohtasin täna päris juhuslikult üht endist kooliõde, proua Laanet. Ta on alles hiljuti tulnud elama meie linna ja ütles muuseas, et tema tütar Anna-Liisa on sinuga ühes koolis. Miks sa mulle varem sellest pole rääkinud. Palusin igatahes proua Laanet, et ta tingimata saadaks oma tütre sinu sünnipäevale ja loodan, et sa ei unusta Anna-Liisale kutset isiklikult kordamast.“

Maire teeb kohmetanud ja pika näo.

„Kas sul on midagi Anna-Liisa vastu?“ küsib ema seda märgates.

„Ee--mina--“ kogeleb Maire,

„mina teda suurt ei tunnegi, aga ma kardan ee--, et teised tüdrukud — — —“

„Mis on teistega?“

„Teised tüdrukud vast ei taha hästi temaga läbi käia. Igatahes räägitakse tema klassis, et ta on laisk ja pääletükkiv ja et õpetajad teda ei salli. Ka seisvat ta peagu igapäev nurgas.“

„Ema teeb suured silmad.“

„Raske on uskuda seda,“ ütleb ta, „kui tunda Anna-Liisa ema. Tema oli kooliajal haruldaselt andekas ja armastusväärne. Kuidas siis tütar nii vastuvõtmatu on jhutunud?“

„Ma ei tea,“ kehitab Maire õlgu. „Paralleelklassis räägitakse. Mulle ta alul küll meeldis, aga ta on niisuke sala.“

Ema raputab kahetsevalt pääd, ent ütleb: (Järgneb.)

Suusatamine

SUUSATAJA RÕIVASTUS.

Suusataja rõivastus kaitsku teda külma eest, aga hoitagu siiski liigestest rõivastumisest. Ihule asetada pehme trikoopesu, mis võtaks hihi sisse. Pesule asetada pehme tuulekindel ülikond. Kampsunit ei saa soovitada — tuul pääseb läbi ja sageli on see külmetuse põhjuseks. Suure pakase puhul võib alla asetada soojemaid rõivaid — aga üle ikka tuulekindel kate.

KINDAIKS on sobivamaid labakud, on hulga soojemad kui sõrmikud. Vastupidavuse mõttes praktilisemad on labakindad nahast või puldaniriidest, mis käsi kaitsevad külmade tuulte eest ja on vastupidavamad. Kindad olgu nii pikad, et kataksid varrukaid tuule sissepühumisest ja kukkumisel lume varrukasse tungimisest.

PÄÄKATE on soovitav hankida nokaga, mis varjaks silmi madala talvepäikese ja lumekiirgamise eest, ja ühtlasi annaks näole kaitset jäiste tuulte vastu. Mütsil olgu allalastavad kõrva- ja kuklalapid.

JALANÕUD hoidku jalad soojad ja kuivad. Ninarihmsidemele on sobivamaks soometüüpi üleskeeratud kõva ninaga saabas. Sa-

pad olgu pehmest, paksust nahast kontsadega ja lühikeste vildiga äärestatud säärtega, konts on alt laiem ja äärtelt rennikujuline, et kannarihm alla ei libiseks. Saapad olgu avarad, et kõreda ilmaga 2—3 paari sokke ja paberitki võiks jala katteks panna.

Kasutatakse Siukola või Bergendahli sidet, siis peab olema kõva talla- ja ninaga saabas, ja tald olgu õmmeldud randiga. (Hoiab ära varvaste pigistamise ja pöördel

on jalg tugevam.) Tald ei tohi olla liiga paks ja paindumatu, see väsitab ilmaaegselt — raskendab tallalihaste tööd.

KIRJAVASTUSEID.

Aksel Önnis — keskelt murdunud suuska parandada ei maksa — murdub jälle. — **Kalju Vaaks** — saada aga oma tagajärjed!

Endel Uibo — Eesti parimaks jooksjaks osutub Soome punktide-tabeli alusel sprinter R. Toomsalu 100 m jook-suga aeg 10,7 sek., mis on 934 punkti. Järgneb E. Prööm 3000 m 8.47,4—899 p.

ALGAJATE MÕISTATUSNURK

4. RISTSÕNAD.

1	2	3	4	5
6			7	
8		9		
	10			
11			12	

Ristread: 1. kirju, heledavärviline, 6. on toas, 7. ilustus, kaunistus, 8. üks põlluvili, 10. ese, 11. tahtmiline süüa, 12. sina.

Püstread: 1. metsloom, 2. keha, 3. mitte vaene, 4. on vedel, 5. tütarlapse nimi, 9. sama, mis 11 ristridades.

5. TÄHTMÕISTATUS.

A, A, A, B, E, E, I, I, K, N, N, N, T, U, U, U, U, U.

Antud tähtedest koostada üks tuntud eesti vanasõna.

6. NIMEKAARTMÕISTATUS.

M. E. Seemre

Kui nimekaardil antud tähed õieti ümber asetada, annavad nad selle omaniku elukutse. Mis ametmees too hra M. E. Seemre siis on?

Õpilaslehe 12
kupong nr. 12

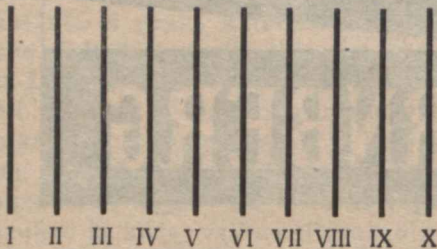
48. RISTARVUD.

$$\begin{array}{l} \boxed{} \boxed{} \boxed{5} : \boxed{} + \boxed{3} \boxed{} \times \boxed{} = \boxed{} \boxed{} \boxed{5} \\ \boxed{0} \boxed{0} \times \boxed{} : \boxed{} + \boxed{1} \boxed{} = \boxed{} \boxed{7} \\ \boxed{0} \boxed{0} - \boxed{} : \boxed{3} \times \boxed{} = \boxed{} \boxed{0} \\ \boxed{0} \boxed{0} : \boxed{} \boxed{0} + \boxed{} \boxed{} - \boxed{} \boxed{6} = \boxed{} \boxed{4} \\ \boxed{4} \boxed{} \boxed{} + \boxed{3} \boxed{} \boxed{} + \boxed{1} \boxed{} \boxed{} + \boxed{4} \boxed{} \boxed{} = \boxed{6} \boxed{3} \end{array}$$

Igasse tühja ruutu asetada 1 number nii, et ülesanne lahenduks. Seejuures peab nelja joone pääl kohakuti asuva arvu summa võrduma vastava joone all asuva arvuga ja nii, et esimese nelja

joonel kohakuti asuva arvu summa võrduks ka esimese ristrea resultaadiga, teise nelja summa teise ristrea resultaadiga jne.

49. KEERULINE ÜLESANNE.

Antud kümnest tikust viie ümberasetusega moodustada 5 risti. Seejuures võib ühte tikku teisele tõsta vaid üle kahe tiku. Näiteks tikk I tikule IV, siis tikk V tikule III jne. Kuidas seda teha, et ülesanne lahenduks?

50. MATEMAATILINE MÕISTATUS.

Jaanil ja Kallel olid hoiukarbid. Kui isa aasta lõpul need avas, siis leidis mõlemas karbis kokku 605 senti. Jaanil oli aga 245 senti enam kui Kallel. Mitu senti oli kummalgi poisil?

51. NÄIDAKE OMA OSAVUST!

1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30
31	32	33	34	35	36

Ruutudes asuvad arvud tulevad nii ümber asetada, et igas püst-, rist- ning diagonaalreas asuvate arvude summa võrduks 111-ga.

Kr. Kaldma.

52. RISTSÕNAD.

1	2	3	4	5	6	7
8						9
10						
14						15
18						
23	24					26
27						
31	32					
33						

Ristread: 1. rootsi kirjanik, 8. eesti luuletaja, 9. euroopiumi keemiline märk, 10. pinnamõõt, 11. eesti luuletaja, 14. arvustav, ohtlik, 16. kirik Tartumaal, 17. erbiiumi keemiline märk, 18. vastand sõnale „külm“, 19. mägi Eestis, 21. liide mõõtude nimetustes, mis tähistab kümme korda suuremat ühikut, 23. mitte tunnustama, 26. indiumi keemiline märk, 27. aktsiaselts, 28. tugev tundmus, 31. habet või karvu ajama, 33. Eesti Kirjanduse Selts, 34. kääne sõnast „pesa“.

Püstread: 1. kuulus inglise kirjanik, 2. jook, 3. haruldus, haruldane ese, 4. metall, 5. salapärase värvinguga jutustav luuletis, 6. noot, 7. naiskasvataja, koduõpetajanna, lastekasvataja, 12. Peruu pealinn, 13. eitus, 15. neoni keemiline märk, 20. mäng, 22. „kukk“, murdes, 24. võõrasisa, 25. varandus, kallisarv, 29. pooltooni võrra kõrgen-

datud fa-heli tähtnimetus, 30. perekonna liige, 32. kaks sarnast konsonanti.

H. Marfeldt.

AUHINDADENA kõigi tänaste ülesannete õieti lahendajate vahel jagatakse Ed. Bornhöhe' „Tasuja“, üks kannatusmäng ja O. Lutsu „Tootsi pulm“.

MÄRKUS: Kõigi tänaste ülesannete lahendused saata toimetusele hiljemalt 6. veebr., lisades lahendaja nime, soovikorral ka varjunime, täieliku aadressi, vanuse ja „Õpilaslehe“ kupongi nr. 12. Ühtlasi lisagu iga lugeja väikesel lehesel lahendusega kaasa ka vastuse küsimusele, mis meeldis teile käesolevas „Õpilaslehes“ kõige enam, mis kõige vähem ja miks. Peetagu ka meeles, et auhindade jagamisel on igal lahendajal niimitu auhinna saamise võimalust, kuimitu kupongi on ta lisanud lahendusele.

LAHENDUSED.

36. Ristsõnad.

Ristread: 1. konstaabel, 10. orav, 11. Haava, 12. nagaan, 13. kah, 14. saun, 16. it, 17. askees, 19. sobiv, 22. trapets, 24. te, 26. armas, 27. ai, 28. ossianism, 31. re, 32. ir., 33. gaas, 35. igati, 37. Aa, 38. uus, 39. al., 41. Don, 43. si, 44. leebe.

Püstread: 1. konsistoorium, 2. orator, 3. nagu, 4. Svan, 5. ahnus, 6. Aa, 7. bakter, 8. Eva, 9. lahas, 15. okassiga, 17. Ave Maria, 18. eitama, 20. baas, 21. ipriit, 23. tan, 25. ei, 29. segu, 30. saade, 34. sine, 36. ass, 40. ll, 42. Ob.

AUHINNAKS SAID kõigi „Õpilaslehes“ nr. 9 ilmunud ülesannete õieti lahendamise eest Endel Järve Ed. Vilde' suurromaani „Mahtra sõda“, Voldemar Tammekivi taskulambi ja Hallo J. Parijõe jutustuse „Ühe poisi reisilood“.

TÄHELEPANU! Järgmises numbris kuulutame välja uue suurauhinna, kuid seniks ärge unustage senist suurauhinna, NÄGUSAT PORTFELLI, mida võib omandada igaüks, kes saanud toimetusele „Õpilaslehtedes“ nr. 9, 10, 11 ning 12 ilmunud mõistatuste lahendused ühes vastavate kupongidega. Mida rohkem kuponge, seda suuremad võimalused saada tasuta uut portfelli!

Tegev ja vastutav toimetaja: M. Nurmik. Toim. sekr.: Ed. Tasa. Talitusjuht: E. Tõnismäe. Väljaandja: Tartumaa Õpetajate Liit. „Õpilasleht“ ilmub üks kord nädalas. Toim. ja talitus Tartus, Promenadi 2, O./K. „Koolivara“, tel. 8-29. Tellimishind postiga: 1 kuu — 20 s., 2 kuud — 40 s., 3 kuud — 50 s., aastakäik 1 kr. Raamat-ajakiri „Laste Jututuba“ ühes „Õpilaslehega“ tellides maksab 3 kuud — 20 s., 6 kuud — 40 s., aastakäik (12 raam.) 75 s. — Kuulutuste hinnad: Kuulutusküljel — 5 s. mm., tekstis — 10 s. mm., lehe ees ja tekstis teksti kirjaga 15 s. mm. — E. K. Ü. „Postimehe“ trükk, Tartus 1936.